

baron Dipauli. Spodtikal se je nad vladinim programom, ki je nejasen, povedal, da njegova stranka ni navezana na zdajšnje vladno. Po njegovih mislih se ne bo dalo pomagati ljudstvu, dokler se bodo davčne postavbe v drugačnem duhu in smislu izpeljevale, kakor so se sprejele od zbornice. Očital je vladi, da novo vpeljana osebno dohodninsko postavbo celó drugače izpeljuje, kakor je ob svojem času to obljubila državnemu zboru. Vlada vedno skrivne ukaze pošilja uradnikom, po katerih se imajo držati proti volji državnega zbora, ki je nekdanj sklenil davčno postavbo. Zagotavlja, da ne bo tako kmalu glasoval za kakšno novo davčno postavbo in obžaluje, da ni kakor zdajšnji finančni minister, glasoval proti njej. Na dalje je Dipauli zahteval, naj se sklene pravična pogodba z Ogrji, kajti vsled zdajšnje pogodbe redimo mi Ogrje. Toda take pogodbe ne moremo sklepati, če nismo v državnem zboru edini, če se narodi med seboj le prepirajo. Priporoča slednjič, naj se mir naredi med avstrijskimi narodi, ki so vsi jednake vrednosti. Najprej naj se skrbi, da bomo mogli živeti, potem bomo se le modrovali. — Vlada je predložila pogodbo, katero je dne 5. dec. 1897 sklenila z Japonsko; potem načrt postavbe, da se hišnega davka oprostijo nove stavbe, ki se imajo iz zdravstvenih in prometnih obzirov izvršiti v Celovcu; enako za neke nove stavbe na Dunaju; imajo se zidati nove železnice, in sicer ozkotirna iz Gabele v Kotoru v Trbinje in proti Dubrovniku — potem na Gornjem Avstrijskem iz Linca v Urfar in iz Freudenthala v Klein Mohrau. Vložilo se je mnogo vprašanj (interpelacij) na vlado, med drugimi poslanca Berkša in tovaršev, kedaj pridejo domov avstrijski vojaki, ki so na Kreti.

Rešimo ob meji, kar se rešiti dá!

Slovenci moramo Nemcem »dobrote njihove prosvete« drago plačevati; najhujši pa je ta davek ob meji. Komu izmed nas se še ni usilila misel, da imajo že od nekdanj ravno fare ob slovensko-nemški meji tako malo in še manj odličnega dijaštva? To ni slučajno, ampak ima svoje neovržne uzroke v nemškem sosedstvu. Nemec je po prosveti močnejši od nas, in vpliva torej na nas mnogo bolje, nego mi na njega. Ta vpliv pa slovenski narodni značaj kali in slabi, kar pa zopet na razvoj duševnih sil zelo neugodno deluje. Kajti kakor rastlina le v dobri zemlji in čistem zraku napreduje v rasti ter daje obilno bujnega cvetja in zdravega sadu, tako se

slovenska prekosi vse druge; božjepotniki Nemci, katerih je ob času našega bivanja v Marijaceh prišlo šest procesij, so petje slovensko poslušali strmeč. Tujci so zvedavo povpraševali, kdo da smo mi; odgovarjalo se jim je, da smo mi Slovenci s Spodnjega Štajarja.

Kako je zunaj cerkve? Cerkev, t. j. prostor okoli cerkve je ograjen, med cerkvicem in tržiščem potegnjena je zid. Okoli zida po tržišču sem našel 48 prodajalnic, t. j. šotorov, kjer si romarji morejo kupovati spomenice na Marijino Celje, na pr. podobice, svetinice, križce, itd. Prodajalci imajo jednako blago, vendar pa blaga ne cenijo vsi jednako. Pri enem šotoru dobiš podobico za 10 kr., in če si želel kaj kupiti pri drugem kramarju, onde so jednako podobico ponujali za 4 kr. Tukaj dobiš kaj za 50 kr., isto reč pri sosedu cenijo 1 gld. Trgovci pač poskušajo srečo, češ, saj romar ne ve, da li se mu je cena nastavila pravično ali ne.

Popoldne ob četrti uri smo se zbrali k večernicam. Sedaj so pridigali č. g. Vreže, kateket iz Maribora. Zvečer pa se je vršila takozvana »rimska procesija« ali »vrtec«. Solnce se je ravno skrilo za mogočne orjake gorske in nastopil je mrak. Iz cerkvenega vogla je bledi mesec v svoji polni svetlobi lukal na nas. Zvonovi so doneli, malo da se

tudi duševne moči človekove morejo čvrsto razvijati ter do napornega, krepkega dejanja povspeti le na podlagi in v ozračju nepokvarjene in čvrste narodne značajnosti. Kdor je dušeslovec, temu ni treba tega dokazivati, kdor pa ni, pa naj pregleda slovensko-štajarsko zemljo z ozirom na število dijaštva, ki ga pošilja v šole ta ali oni kraj. Dobro vemo, da ne smemo pozabiti, v kolikor je prebivalstvo tu ali tam tudi po mošnji zmožno, da se prilagodi višjim tirjavam sedanjega časa. Ali ravno obmejno ozemlje, na katero meri naš dokaz, glede na prirodne darove nima uzroka Bogu se pritoževati. In vendar! Dočim nahajamo tem več talenlov, čim bolj se pomikamo od nemške meje proti jugu! Tudi nemčurska mesta so v tem oziru strup. Skratka: najčvrstejši je duh pač tam, kjer je narodni značaj ostal najčistejši; čim več nemškutarije, tem manj inteligence. Kar se opazuje med Slovenci in Nemci, to se sicer kaže tudi med drugimi narodi, kjer se dotikajo, in kako je sedaj, tako je bilo vselej in še bo.

Če je vpliv nemškega sosedstva obmejnimi in okoli nemčurskih mest bivajočim Slovencem bil že od nekdanj na kvar, je pa od štidesetih let sem, to je, odkar se je iznad nemških mest in trgov jela dvigati in čez kmetske krajine širiti ona smrdljiva kužna sapa, ki se imenuje liberalizem, ravno ugonbljajoč, morilen: naše ljudstvo ob meji in v mestnih okoliših gineva ne le duševno, ampak tudi gmotno. Najhujše je pa tam, kjer se nahaja blizu meje veliko nemčursko in liberalno gnezdo, kakor je to ravno ob naši štajarski slovensko-nemški meji, blizu koje leži Maribor. Nemški liberalizem je kakor se dandanes lahko povsod vidi, grozno gospodaril, ali groznejše menda nikjer, nego baš tukaj. Občine, ležeče na severni strani mariborske okolice že dolgo nimajo več toliko kmetijskih posestnikov, da bi se iz njih mogel sestaviti občinski odbor; po farah Zgornja Sv. Jungerta, Sv. Jurij, Svičina pa njih število še ravno segne. Kako se njim godi, to se pravi, v kolikor so prosti nemškoliberalnega jarma, na to bi nam lahko odgovorili mariborska in štajarska hranilnica; znano nam je, da prosilec posojil slovenska posojilnica v Mariboru že dolgo več ne more ustrezati, ker ni več na kaj posoditi. Vse je v rokah nemškoliberalnih meščanov in grajščakov. Z najhujšo revščino pa opazuješ najboljše zagrizeno nemčurstvo in nekako otožnost in mrklost duha, ki ti, če si rodoljub, žalosti pretresa srce. Ljudje ti usiljujejo svojo polnemščino tako trdovratno, da jameš dvomiti, da dotičnik zna slovenski; ti ostaneš

ni zemlja tresla. Procesija se je začela gibati po precej obširnem cerkvišču. Bilo nas je menda okoli dve tisoč oseb; obhoda smo se udeleževali mi Slovenci, a pridružili so se k nam še Nemci, pa tudi domačini so prišli poslušat petja slovenskega, čeravno jim to ni več nič novega. Brez malega vsak izmed nas je držal gorečo svečo. Vlada je podrugod nočna tihota, ali okrog cerkve so luči preganjale temo, mogočno petje pa je pretresalo zrak. Pobožnost današnjega dneva smo končali s prihodom »rimskega obhoda« v cerkev.

Tretjega dne je za nas napočil čas ločitve od svetišča Marijinega. Na svetu je pač vse spremenljivo, le večnost bode stalna. In za stanovitno srečno večnost se moramo pripravljati, dokler živimo tukaj na svetu. Večno srečo v družbi preblazene Device Marije pa si bomo pridobili, ako se ravnamo po znanih besedah, ki jih je Marija bila govorila strežnikom pri svatovščini v Kani na Galilejskem, ko je rekla: »Karkoli vam reče on, namreč Jezus, to delajte!«

Smešnica.

Sodnik: »Koliko ste stari?« — Gospodičina (priča): 40 let; človek se žalibog tako hitro stara; pa mlada sem tudi bila; gospod sodnik, vi si kar mislite ne morete, kako mlada sem bila.

pri slovenščini, oni lomi nemščino; nakrat mu uteče v govorico slovenski stavek, toda ko se tega zaveda, skoči zopet k svoji nemščini, ki mu je ponos in izveličanje. Šole so urejene tako, da se le v prvih letih uči v materinščini, pozneje vlada jedino nemščina; pri Zgornji Sv. Jungerti in v Svičini je patron »nemški šulverein«. Koliko koristi ima ljudstvo od takih šol? Ali ko bi vendar hotelo spoznati, da so mu duševno še na kvar, ker za- držujejo razvoj duha! Skratka grozno stanje! Kdor hoče nasledke toče prav poznati, iti mu je tje, kjer je toča sekala; komur ni znana grozna moč povodnji, gre tje, koder je voda divjala; komur pa se še doslej niso odprle oči, da bi spoznal upliv nemškega liberalizma, ta naj pojde v gori imenovane kraje, in izprevidel bo.

Toda, ne tožimo dalje; nič ne pomaga niti njim, niti nam. Ampak povzpni se do krepkega dejanja, ki bode našim najglobljega omilovanja vrednim bratom v korist in končno rešitev!

Zadnjič je »Slov. Gosp.« opominjal, naj se osnuje za mariborski okraj politično društvo, ki bi marljivo misijonarilo. Dobro; ali kdor misli, da je tem krajem s takim društvom že pomagano, se moti. Teh ljudij narodnost sama ne reši, njim se mora gmotno seči pod rame. Zatorej smatramo za neobhodno potrebno, da bode društvo ne le politično, ampak tudi gospodarsko. Vrh tega naj se jame misliti na osnovitev kake zadruge. Končno pa bi menda še najbolje zaleglo, ako bi se, kakor nam je svetoval vrl narodnjak, ki tukajšnje razmere prav dobro pozna, posredovalo, da pridejo posestva, ki se niso v nemških rokah, ali vendar že rahla, v last Slovincem. Ali nismo že davno opominjali, naj se osnuje društvo, ki bi bilo nasprotno »Südmarki«? Kako bi ga tukaj bilo treba!

Toda če se sploh misli kaj storiti, da se v krajih, o katerih smo danes govorili, reši, kolikor se še da, naj se to stori prav kmalu. Nemci ne čakajo, oni ne oprezujejo, kakor mi, ampak delajo noč in dan. V kratkem utegnemo tudi doživeti, da se bode v omejitve slovenskega ozemlja natanko določila narodna meja, in kam bode takrat pripadel velik kos Slovenskih gor in ves Kozjak, ali Nemcem ali nam, to bode zavisno od tega, koliko bomo za te kraje dotle storili. Na noge tedaj! Vzglejmo se nad mravljami!

O okrajnih zastopih.

(Govor poslanca J. Žičkarja v deželnem zboru dne 16. februarja 1898.)

Pred vsem moram odgovoriti gospodu poročevalcu, vit. pl. Störk-u in g. dež. odborniku dr. Reicher-ju, ki sta se pritožila, češ, postava glede okrajnega zastopa se je dvajset let drugače tolmačila, kakor sedaj po naj-novejši določbi najvišjega upravnega sodišča. Jaz trdim nasprotno, da se je namreč dotična postava 20 let krivo, napačno razlagala, dokler nam ni pripomoglo najvišje sodišče do prave naobrazbe te postavbe. O celjskem okrajnem zastopu bode, mislim, kdo drugi spregovoril. Odgovarjam le na trditev gosp. Stallnerja, da ni res, da bi ne bili v celjskem okrajnem odboru zastopani tudi Nemci. Saj se je izvolil g. Ježovnik kot zastopnik trgovinstva in obrti v okrajni odbor. Tudi navedene številke niso natančne: v okrajnem zastopu ni 21 slovenskih in 19 nemških, pač pa 23 slovenskih in 17 nemških odbornikov.

Izbornim besedam gg. dr. Serneca in posl. Herka pristavljam le še nekaj kratkih opazk sosebno se ozirajoč, ali je pravičen ali ni načrt postavbe, o katerem razpravljamo in na katerega se sklicuje poslanec Stallner. Postava, ki velja dandanes glede okrajnih zastopov, in katero želimo spremeniti, je za občine na deželi zelo krivična; o tem se prepriča, kdor primerja vsoto vseh davkov, plačanih od teh občin onim davkom, katere